

alimara

BUTLLETÍ INFORMATIU
DEL SERVEI D'ACCIÓ SOCIAL
GENER / FEBRER 1990

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA

Fase final d'adequació de la Llar de La Infància i Llar de la Joventut del CIM.

Vers l'eliminació de les barreres arquitectòniques.

Centre d'Estudis i Formació de l'Assemblea Balear de la Creu Roja.

Entrevista amb Edita Navarro.

Deficients psíquics a clubs d'esplai: una experiència d'inserció

Eines per treballar millor

La falta de higiene visual, causa de gran incidència en el fracaso escolar.

Els problemes de la dona sola.

Deberes y derechos del voluntariado.

La estimulación precoz y la integración escolar amplían el horizonte de los niños con síndrome de Down.

ÍNDEX

- 3** Fase final d'adequació de la Llar de La Infància i Llar de la Joventut del CIM.
- 6** Vers l'eliminació de les barreres arquitectòniques.
- 8** Centre d'Estudis i Formació de l'Assemblea Balear de la Creu Roja.
- 10** Entrevista amb Edita Navarro.
- 13** Deficients psíquics a clubs d'esplai: una experiència d'inserció
- 15** Eines per treballar millor
- 19** La falta de higiene visual, causa de gran incidència en el fracaso escolar.
- 20** Els problemes de la dona sola.
- 21** Deberes y derechos del voluntariado.
- 22** La estimulación precoz y la integración escolar amplían el horizonte de los niños con síndrome de Down.

Núm. 17 / GENER FEBRER 1990
Publicació bimestral

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Servei d'Acció Social
Carrer Almudaina, 5
07001 Palma de Mallorca
Tel.: (971) 72 15 05 ext. 286
Telefax (971) 71 90 88
(Atn. Acció Social)

Maquetació i disseny: Ferran Sintès 72 60 67
Impressió: Toygràfic, S.A., S'Arenal
Dip Legal: PM 128 del 1987

PRESENTACIÓ

Els darrers números d'Alimara han destacat, principalment, per centrar gran part del seu contingut a informar sobre determinats sectors -minusvàlids, menors, dona, ...- sense que amb això hàgim volgut marcar una nova línia a seguir; senzillament les circumstàncies del moment així ho han requerit. Aquest nou número dona raó del que hem exposat, oferint la diversitat temàtica que caracteritza generalment a la publicació.

A la secció "El C.I.M. informa" es conclou amb la sèrie d'articles que, sobre la reestructuració de la Llar de la Infància i Llar de la Joventut, ens havíem compromès a facilitar-vos perquè tinguéssiu coneixement de com ha transcorregut i en què ha derivat aquest llarg procés.

Volem ressaltar de tot el contingut, dos apartats que ens semblen d'especial interès: l'entrevista amb Edita Navarro, directora de l'INTRESS a Balears i el monogràfic sobre l'abordatge conceptual i institucional en la intervenció en situacions socials complexes. El primer perquè ens ofereix, entre d'altres coses, l'oportunitat de conèixer una entitat que està adquirint prou rellevància al nostre àmbit; el segon perquè tracta una qüestió que, encara ara, és debatuda per part de tots els estaments implicats i, per tant, de plena actualitat.

Ens agradaria poder oferir més informació del que succeïx al camp de l'acció social a la part forana; perquè això sigui una realitat, llançam des d'aquí una oferta de col.laboració a totes aquelles persones -professionals o no- que als diversos municipis de l'Illa tinguin contacte amb els serveis, recursos i/o activitats socials i desitgin apropar-nos a la realitat del seu entorn. Agraïrem que ens ho fessin saber per, així, anar constituint poc a poc una xarxa de col.laboradors permanents que ajudarien a enriquir la nostra publicació.

el consell insular de mallorca informa

Fase final d'adequació de la Llar de La Infància i Llar de la Joventut del CIM

En el número 12 d'Alimara (març-abril 1989) apareixia un article en el qual s'exposaven els fonaments que justificaven la reestructuració dels centres d'atenció al menor del C.I.M. A hores d'ara s'ha conclòs el procés iniciat aleshores i per aquest motiu volem informar-vos del mateix.

Al llarg del segon trimestre de 1988, l'equip tècnic de la Llar de la Infància, realitzà un estudi sobre quina era la situació dels menors internats al centre en aquells moments (juny 1988) oferint, a la vegada, una sèrie d'alternatives.

Les dades que es poden extreure d'aquest estudi són les que reflecteix el següent quadre:

Nombre de menors internats a la Llar de la Infància	100
Nombre de famílies	47
Menors per a reintegració familiar	62
Menors per a acolliment familiar	14
Menors per a acolliment institucional	24

A partir de juliol del mateix any s'inicià un programa adreçat a donar resposta a les tres alternatives proposades -reintegració familiar, acolliment familiar, acolliment institucional-.

Reintegració familiar. Es pretén el retorn dels menors a la seva família d'origen mitjançant un programa individualitzat i emprant

tots els mitjans necessaris perquè l'acoblament amb la família sigui possible. Perquè la reinserció es faci de manera òptima, s'ha d'assegurar, en primer lloc, la col.laboració de la pròpia família i, en segon lloc, la participació de la xarxa d'atenció primària, garantint així el bon resultat del procés i la possibilitat de fer, a la vegada, un seguiment familiar aportant tots els recursos adients.

Acolliment familiar. Es farà ús d'aquesta alternativa quan la situació del menor sigui de total abandonament o bé quan la relació amb la família biològica comporti situacions de risc, especialment per als més petits. Degut a la modificació del Codi Civil en matèria d'adopció per la llei 21/87, on es regula de forma precisa l'acolliment familiar, es realitzen tasques de coordinació amb la Junta de Protecció de Menors, com a entitat pública responsable d'aquest tema, per resoldre les situacions detectades que precisin d'aquesta mesura.

Acolliment institucional. Aquesta tercera alternativa s'aplica quan les dues restants han fracassat; aleshores es recorre a un internat que pugui exercir una acció tutelar i de protecció i que pugui crear un medi adequat on el menor es desenvolupi saludablement, amb una orientació educativa d'acord amb les seves circumstàncies.

Aquesta modalitat d'acolliment es farà

seguint la línia de les Llars del Menor.

El 31 de gener de 1989 es va realitzar un altre estudi per valorar, principalment, els resultats obtinguts en l'aplicació de les mesures esmentades. Les dades novament es reflecteixen en el següent quadre:

Nombre de menors internats a la Llar de la Infància	54
Nombre de famílies	25
Menors per a reintegració familiar	3
Menors per a acolliment familiar	9
Menors per a acolliment institucional	40
Pendents de resolució	2

La valoració feta de la posada en marxa del programa de juliol de 1988 a gener de 1989, posa de manifest que existeix una clara disminució dels menors internats.

La reinserció a la família d'origen s'ha concretat en 54 menors. Aquesta reinserció ha estat possible gràcies a la col.laboració i articulació amb la xarxa d'atenció primària, al treball de teràpia familiar duit a terme pel Programa experimental de Prevenció de l'Internament (P.P.I.) -que funciona en el marc dels Centres d'atenció al menor del CIM des de juliol de 1988-, i a la Junta de Protecció de Menors.

Els casos d'acolliment familiar a famílies distintes a les biològiques foren 5, comptant també amb la col.laboració de la Junta de Protecció de Menors, podent-se valorar com a positius els resultats obtinguts.

Quant a l'acolliment institucional, s'augmentà a 16 el nombre de menors per als quals aquesta alternativa seria la més aconsellable (comparar les dades d'ambdós estudis). El temps d'internament d'aquests menors és el que es relaciona a continuació:

Internats de llarg termini (més d'1 any)	30
Internats de mitjà termini (6-12 mesos)	7
Internats de curt termini (menys de 6 mesos) ..	1
Casos dubtosos	2

Aquests resultats obtinguts que s'emmarquen dins una filosofia i política assistencial vigent, defineixen unes pautes d'actuació i una opció clara i definida del CIM respecte als seus centres d'atenció al menor, d'acord amb un model d'intervenció exposat al Projecte d'Atenció al Menor a Mallorca, elaborat pel CIM l'any 1988.

Els directores de la Llar de la Infància, Llars del Menor i l'equip tècnic de la Llar de la Infància, creuen que es pot plantejar l'adequació definitiva de la Llar de la Infància per finalitzar el procés de transformació dels centres d'atenció al menor del CIM iniciat l'any 1980. Per tot això presenten una Proposta d'actuació per a l'adequació de la Llar de la Infància dins el Pla Global d'Atenció al Menor del Consell Insular de Mallorca. Aquesta proposta és aprovada majoritàriament per la Comissió d'Acció Social dia 17 de març de 1989.

Contingut de la proposta

Racionalitzar el procés pel que fa als menors acollits a la Llar de la Infància mitjançant:

1. La integració familiar de tots els menors interns subjectes d'aquesta mesura. Per tant s'haurà de:

a) Establir acords que incloguin projectes institucionals de coordinació amb la Comissió Mixta, a la qual es refereix la clàusula tretzena

del conveni entre el Ministeri d'Assumptes Socials i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears del 17/10/88 (BOE nº 50 del 10/03/89), amb el Govern Balear, l'Ajuntament de Palma i altres xarxes d'atenció primària perquè assumeixin una part fonamental i imprescindible en el procés global d'atenció al menor.

b) Posar en funcionament i consolidar el Programa de Prevenció de l'Internament i la institucionalització infanto-juvenil.

2. L'acolliment familiar. Proposant i coordinant amb la Direcció General de la Joventut de la Conselleria Adjunta a la Presidència de la

CAIB els casos que precisin d'aquesta mesura.

3. L'acolliment institucional. Instrumentant l'internament de la Llar de la Infància a Llars del Menor per aquells que ho necessitin, mitjançant la configuració de quatre llars. Aquesta mesura implica:

a) Unificar les Llars procedents de la Llar de la Infància i les de la Llar de la Joventut, en una sola unitat d'acolliment institucional del Consell Insular de Mallorca que es denominarà Llars del Menor, amb una direcció única, com un servei especialitzat d'internament supramunicipal.

Aquesta unió representarà el procés final d'adequació dels centres Llars de la Joventut i Llar de la Infància del Consell Insular de Mallorca iniciat el 1980.

b) Les instal.lacions de les anomenades Llar de la Joventut i Llar de la Infància, mantindran el seu caràcter de recurs assistencial, atès que l'adequació esmentada comporta la incorporació de noves prestacions socials.

c) Establir unes comissions de feina, conjuntament amb el Servei de Recursos Humans, tal com s'especifica al Pla d'adequació de la Llar de la Infància que s'adjunta, amb la funció d'assegurar la participació de tots els estaments implicats en aquest procés, amb la finalitat d'assegurar-ne la qualitat i l'eficàcia."

A partir d'aquesta data es comença el procés d'adequació, d'acord amb el pla que contempla els diferents aspectes: menors, personal institucionals, coordinació i articulació amb els recursos, etc...

El Ple del Consell Insular de Mallorca en sessió extraordinària amb caràcter d'urgència, celebrada el dia 17 de juliol de 1989, adoptà l'acord d'aprovar per unanimitat la proposta esmentada.

Paral.lelament es mantenen negociacions amb la Direcció General de Joventut de la Conselleria Adjunta a la Presidència per tal d'acordar la creació d'una Unitat d'Acollida Transitòria que restarà a l'edifici de la Llar de la Infància, aprovant-se un Conveni en els termes que s'explicaven a la revista Alimara nº 16 dels mesos de novembre-desembre de 1989.

Josefina Sintès

Directora de Llars del Menor

Juan Antonio Bustillo

ex Director de Llar de La Infància CIM

informació comunitària

VERS L'ELIMINACIÓ DE LES BARRERES ARQUITECTÒNIQUES

L'eliminació de les barreres arquitectòniques no s'ha de plantejar com una finalitat en si mateixa; en realitat és un mitjà per a l'accés a la realització d'activitats i participació a la vida comunitària de la societat i, en darrer extrem, per a l'accés al gaudi dels drets fonamentals com l'educació, el treball o la cultura. Per la qual cosa, partint d'aquest punt de vista, és una forma d'afavorir la igualtat dels ciutadans. Així, les normes que regulen l'eliminació de les barreres arquitectòniques es troben recolzades per la pròpia Constitució que estableix la igualtat dels espanyols sense que pugui prevaler

cap discriminació per raó de qualsevol "condició o circumstància personal" (art. 14), i que fa especial referència a la realització d'una política d' "integració" dels disminuïts (art. 49).

Desenvolupant aquest precepte constitucional, s'aprovà la llei 13/1982 de 7 d'abril, d'integració social dels minusvàlids (LISMI). Aquesta llei estableix un marc bàsic per a l'eliminació de les barreres arquitectòniques a edificis d'accés al públic i espais urbans (carrers, parcs, jardins), obligant a què les noves construccions es projectin adaptades i que les ja construïdes s'adaptin gradualment. Com a conseqüència d'això, els ens públics han d'establir una consignació pressupostària per a l'adaptació dels seus immobles i fomentar, mitjançant ajudes, subvencions o exempcions, l'adaptació dels de titularitat privada. Per la seva banda, els Col·legis Professionals i Oficines de Supervisió han de denegar els visats oficials als projectes que les incompleixin.

Així i tot, la llei requeria el compliment de la regulació reglamentària d'homologació de l'accessibilitat a través de mesures tècniques comunes, per la qual cosa l'endarreriment en l'aprovació dels reglaments corresponents ha generat la inaplicació de la llei a la majoria de situacions.

S'han necessitat set anys perquè fos aprovat el reglament que ara coneixem com a Reial Decret 556/1989, de

Quan les minusvàlues físiques generen problemes de mobilitat als qui les pateixen, es fa necessària l'ajuda tècnica per facilitar el moviment (pròtesis, cadires de rodes, croses, etc.) i també la idoneïtat de l'espai físic perquè pugui realitzar-se aquest moviment limitat per la pròpia deficiència (dificultats per pujar o davallar escales, per exemple) o per la peculiaritat del mecanisme de l'ajuda tècnica (espai suficient per efectuar els girs amb la cadira de rodes, entre d'altres). Sorgeix així la necessitat de l'eliminació de les **barreres i obstacles arquitectònics** (escales, amplària de portes insuficient, objectes en els corredors, etc.) o la necessitat d'establir una alternativa (rampes, ascensors). D'aquesta manera els edificis **s'adapten** i es diu, per tant, que són **accessibles**, i la persona amb minusvàlua pot desplaçar-s'hi amb la màxima **autonomia**, evitant, en molts de casos, la dependència d'una tercera persona.

Els edificis, espais urbans i transports públics han estat tradicionalment dissenyats per a persones de característiques físiques "mitjanes", i no han previst les diferents necessitats d'altres sectors de la població, no sols de les persones amb minusvàlues, sinó també de les **persones amb mobilitat reduïda** (vells, accidentats, embarassades, persones que transporten càrregues o duen cotxets d'infant, etc.).

19 de maig, pel qual **s'arbitren mesures mínimes sobre accessibilitat als edificis**. Aquesta norma fa referència als edificis de nova planta que impliquen concurrència de públic i als d'ús privat en què sigui obligatòria la instal·lació d'ascensor (edificis de quatre o més pisos); i els afecta des del punt de vista més actual, és a dir, per afavorir el trànsit de **persones amb mobilitat reduïda** i sota la idea de l'**itinerari practicable**, o recorregut transitable, observant l'edifici en el seu conjunt.

Els itineraris bàsics que han d'ésser adaptats són: l'accés a l'edifici des de l'exterior, les dependències d'ús públic i un lavabo. S'estableixen les condicions mínimes perquè aquests itineraris siguin considerats practicables, així, per exemple: no incloure escales ni escalons aïllats, les rampes han de tenir pendents màximes del 8% i els ascensors han de tenir dimensions de 1,20 metres de fons per 0,90 d'amplària amb portes automàtiques.

Si fins aquí hem vist la normativa estatal i actualment

vigent, no ha d'oblidar-se que aquest marc variarà a nivell autonòmic en poc temps. El mateix dia que entra en vigor el Reial Decret 556/1989, el 23 de novembre de 1989, s'aprovà al Parlament Balear, a proposta del Grup Socialista, instar al Govern a presentar en el primer semestre de 1990, un projecte de llei "que assegurí l'accessibilitat i utilització per tots els ciutadans de les noves realitzacions a espais públics, nous edificis i locals d'ús o concurrència públics i que permeti la gradual eliminació de les barreres arquitectòniques existents". És a dir, que s'elaborarà una llei sobre accessibilitat a nivell autonòmic, amb la qual cosa les mesures que s'hi estab-

bliran prevaleixeran sobre les normes estatals que passaran a ésser supletòries. Seria interessant que la regulació d'aquesta llei tengués en compte les normes actuals, per evitar que es produesquin grans desfasaments que podrien perjudicar el procés d'assumpció de la normativa dels professionals de la construcció i que no establis nous terminis per a l'exigència de les mesures que ara ja són mínimes, retardant, d'aquesta manera, l'assumpció de

l'eliminació de les barreres arquitectòniques a nivell general de la societat. Alhora que seria positiu que es millorassen els mínims establerts actualment, regulant aspectes nous que no recullen les normes estatals (i que ja han estat regulats en algunes comunitats autònomes, especialment Catalunya i País Basc) i l'establiment de programes per a l'adaptació del que ja s'ha construït.

Amb el marc normatiu i la futura llei autonòmica, retardarà només que tots els sectors implicats en la construcció i urbanisme (professionals i Administració) coneguin aquestes mesures i aportin la voluntat de dur-les a terme. Si això és així, començarem el veritable camí vers l'eliminació de les barreres arquitectòniques.

Pilar Cabotà Sainz
Assessora Jurídica de l'Associació
Balear de Promoció del Minusvàlid
(ASPROM)

El Centre d'Estudis i Formació de l'Assemblea Balear de la Creu Roja té com a funció detectar, organitzar i coordinar la formació tant interna com externa que es pugui dur a terme a la Província (col.laborant o no amb altres entitats o administracions públiques), així com desenvolupar o recolzar qualsevol estudi d'interès socio-humanístic que pugui sorgir entre els voluntaris o professionals de l'Assemblea.

Quant a la formació interna, cal assenyalar la importància que té per a nosaltres la formació del voluntari: és sens dubte el principal treball formatiu del centre. Aquest té com a objectiu fonamental

CENTRE D'ESTUDIS I FORMACIÓ DE L'ASSEMBLEA BALEAR DE LA CREU ROJA

millorar la qualitat de la intervenció, aconseguint, per tant, que sigui eficaç per al ciutadà i gratificant per al voluntari.

La formació que rep el voluntari de Creu Roja passa per diverses fases:

- la formació bàsica,
- la formació especialitzada i
- la formació permanent.

La formació bàsica és el

procés formatiu inicial que ha de seguir tot aquell voluntari que s'incorpori a la C.R.E.

S'estructura en dos blocs fonamentals: un bloc de formació genèrica sobre Creu Roja, comú a tota la Institució, i un altre bloc específic, depenent de la unitat operativa en què desenvoluparà la seva activitat (U.V.S.E. Unitats de Voluntariat en Socors i Emergència, U.V.S. Unitats de Voluntariat Social, C.R.J. Creu Roja Jovenut-).

El procés es completa amb la formació especialitzada per a exercir funcions precises o participar en determinats projectes o programes (socorrista, tercera edat, toxicomanies,

minusvàlids, monitor de temps lliure, etc.).

La formació permanent és la que assegura el reciclatge i l'adequació a nous treballs, programes o necessitats de la societat.

El procés de formació que se segueix a la Creu Roja no és purament instructiu, limitant-se a la transmissió de coneixements i habilitats tècniques. Per això, utilitzam una metodologia congruent amb la identitat d'una organització humanitària i de voluntaris.

De fet es tracta d'un tipus de formació d'adults i joves que se situa en el terreny de l'anomenada "educació no-formal"; és una formació per a l'acció voluntària, per tant, ha de tenir en compte: el processos d'aprenentatge dels adults, les característiques del voluntariat i

la seva ineludible dimensió solidària i grupal. Per això, nosaltres utilitzam un tipus de metodologia activa i participativa que va del conegut al desconegut. El model educatiu és el d' "aprendre fent", molt pràctic i operatiu; s'aprèn en grup i es pretén de formar per l'acció.

El procés és, doncs, partir del coneixement de la realitat sobre la qual s'opera i culminar amb l'organització per intervenir-hi.

El conjunt de la formació ha de constituir un procés motivador que doni consistència i seguretat al voluntari per aconseguir una acció eficaç, en un clima lúdic i gratificant, allunyat de connotacions escolars.

Quant a la formació externa volem brindar, també, una oferta formativa a la societat, sempre

que sigui coherent amb els objectius de Creu Roja Espanyola, que constitueixi un recolzament educatiu per a tota la població i especialment per als sectors més desprotegits en els camps de la dinamització social, educació per a la salut, la pau, el medi ambient, la formació ocupacional, etc.

Per això i com a Institució auxiliar dels poders públics que som, ens organitzam mitjançant convenis de col.laboració amb entitats públiques i duim a terme aquest altre aspecte del treball de formació de C.R.E.

Paula Cortès Llaneras

Directora Autònoma del Centre d'Estudis i Formació de la C. R. E.

ENTREVISTA AMB EDITA NAVARRO, DIRECTORA DE L'INTRESS A BALEARS

A.- Primerament i donat que molts dels nostres lectors no coneixen l'INTRESS, començarem per demanar-te que ens expliquis breument què és i quines són les activitats més importants que realitza.

R. L'INTRESS neix a Barcelona l'any 1984 amb la voluntat de contribuir al desenvolupament i millora dels serveis de benestar social. Es constitueix com a una associació de professionals privada d'àmbit estatal sense afany de lucre, amb una assemblea de socis i una Junta regida per membres de l'associació que es va renovant cada quatre anys; en definitiva el seu funcionament és el mateix que el de qualsevol altra associació.

Els seus objectius i activitats que realitza per aconseguir-los són: promoció d'un reciclatge permanent referit tant a la formació del personal dels serveis com als aspectes teòrics del treball social, a través d'un programa de formació que inclou cursos, jornades, seminaris etc. El coneixement de la realitat social i l'aportació d'aspectes innovadors al camp a través d'un programa d'investigació i recerca; la

divulgació d'elements teòrics i/o tècnics en treball social a través d'un programa de publicacions. La gestió directa de serveis socials d'atenció primària i de serveis especialitzats; assessorament a ajuntaments o a altres institucions en matèria de planificació, organització i gestió de serveis, ... Cal dir que la gestió directa de serveis fa poc temps que l'hem assumida.

A. Parlant precisament de la gestió de serveis, ¿a què creus que és degut el fet que entitats privades gestionin serveis que haurien d'ésser assumits per l'Administració Pública?

R. Bé, en primer lloc jo entenc que el fet que la gestió d'un determinat servei es contracti externament no vol dir que no sigui assumit per l'Administració Pública, ja que al cap i a la fi qui determina objectius, controla i finança el servei és l'Administració.

En segon lloc cal dir que aquest no és un fenomen tan nou, ja que històricament i dins el camp dels Serveis Socials i de Benestar, l'Administració ha tre-

Edita Navarro, des del mes de març de 1989 està al front de l'Institut de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS) a Balears. Degut a la rellevant importància que aquesta entitat ha anat adquirint a l'àmbit dels serveis de benestar social per les distintes activitats que hi desenvolupa, creim que és l'hora, després d'un any d'haver-se implantat a la nostra comunitat, de parlar amb ella perquè ens faciliti més informació sobre l'entitat que representa.

ballat i segueix treballant amb entitats privades, ja siguin laïques o religioses, finançant-les mitjançant subvencions, i crec que el fet nou que ara s'introdueix, que és el de la relació contractual mitjançant concurs públic, garanteix més claretat i assegura un control real de l'Administració, qüestió que no garanteix en absolut una política de subvencions a fons perdut.

A més a més cal dir que aquest és un fenomen que encara que ens pugui semblar nou no ho és ja que a altres països europeus ja existeix una llarga tradició en aquest sentit, i també al nostre país a altres camps com per exemple el de la Sanitat.

El que si és cert és que, donat que encara, en el camp dels Serveis Socials, aquesta modalitat de contractació externa és bastant recent, no sempre els

plecs de condicions administratius, econòmics i tècnics estan prou elaborats, però de totes maneres crec que això és qüestió de temps.

A.- Parla- ves al principi de les activitats que realitzau, ¿amb quines fonts de finançament comptau per desenvolupar-les?

R. La font més important de finançament de l'INTRESS és la institució o entitat que ens contracta; ara bé, depenent del tipus d'activitat es poden fer matisos. Per exemple el programa de formació es finança a través de les matrícules que els participants paguen per assistir als cursos o activitats formatives que organitzam. També es pot donar el cas que determinada institució ens contracti per formar als seus treballadors i, a la vegada, per a determinades activitats, principalment jornades, comptam amb

subvencions.

Referent al programa d'investigació i recerca es finança totalment a través del contracte que es signa amb l'Administració corresponent i referent a la gestió, passa exactament el mateix: el servei en qüestió que s'ha de gestionar es treu a concurs públic.

L'INTRESS també compta amb una subvenció del Ministeri d'Assumptes Socials a càrrec del 0,5 de l'IRPF: degut a què és una entitat estatal presentà al seu moment diversos projectes i va aconseguir una subvenció per posar-ne en marxa un. Però insistesc que la font de finançament més important és la contractació amb entitats o institucions públiques i privades.

A.- Ara mateix i a Balears, ¿quins són els serveis que gestionau?

R. Ara mateix són 7 els serveis que gestionam directament. El CIAPOJ (Centre d'informació, assessorament i promoció de l'ocupació juvenil); el servei per a transeünts; el de promoció gitan; el de promoció de la vellesa; les UBAS (Unitats bàsiques d'atenció social); el centre

d'informació juvenil de Llucmajor i el centre de formació ocupacional per a disminuïts psíquics "Migjorn", també de Llucmajor. Recentment ens han adjudicat el Casal Central de Joventut de Palma.

Això quant a gestió.

Quant a investigació i recerca estam fent un estudi sobre el barri de "Sa Peña", a Eivissa, contractat amb el Consell Insular d'Eivissa; el mapa de serveis socials de Menorca, contractat amb el Consell Insular de Menorca i un estudi sobre les necessitats socio-laborals dels joves de Llucmajor contractat amb l'ajuntament del municipi.

A.- Ja que has mencionat el centre ocupacional per a disminuïts psíquics de Llucmajor, de recent creació, parla'ns d'ell.

R. Sí, l'INTRESS va presentar com he dit abans una sèrie de projectes al Ministeri d'Assumptes Socials i se'ns va concedir una subvenció per posar-ne en marxa un referent a dos centres d'aquestes característiques, un a Palma i l'altre a Barcelona; aleshores és un centre subvencionat pel Ministeri i que compta també amb l'ajuda de l'ajuntament del municipi. L'objectiu fonamental és la integració del minusvàlid psíquic al món laboral. El centre va adreçat a persones majors de 16 anys i per tant en edat laboral. Essent l'aspecte de la relació amb el món laboral una de les característiques més determinants del món adult, el centre es proposa centrar la major part de la seva activitat en els aspectes de promoció, adequació i promoció laboral sense oblidar aspectes com són l'auto-suficiència i autonomia relacional, cultural i

d'oci dels que qual-sevol persona gaudeix en major o menor mesura.

El centre té tres programes bàsics: el de formació laboral que tracta de la part pròpiament formativa que reben els alumnes i que a la vegada es diversifica en dos sub-programes, el que va adreçat a les persones més afectades perquè no han seguit abans un procés d'integració i l'altre adreçat a persones que sí han passat ja per un procés d'integració, a l'escola per exemple, però que tenen dificultats per incorporar-se a la formació professional; aleshores la nostra idea és ajudar-los a què s'incorporin a la formació professional de la manera més normalitzada possible.

L'altre programa és el d'assessorament laboral i el tercer el d'investigació i recursos. Referent al d'assessorament, feim un petit estudi de mercat cara a conèixer les sortides que podran tenir els alumnes una vegada completada la formació; així, doncs, la formació sempre anirà lligada a l'oferta existent en aquell moment. També duim a terme activitats de sensibilització de la població, sobretot dels empresaris que contractaran als minusvàlids, donant-los a conèixer el que diu la LISMI respecte a la qüestió laboral (un 2% de minusvàlids a empreses de més de 50 treballadors). Intentam estendre'ns als municipis que envolten Llucmajor; l'ideal seria poder coordinar-nos amb determinats recursos que ja existeixen a la zona, per exemple l'equip psicopedagògic del MEC o el Centre Comarcal del C.I.M., però cada un d'ells tenen assignats pobles distints i això dificulta la coordinació.

Tornant al centre "Migjorn" cal dir que ara mateix té en marxa

tres tallers, un de fusteria, un de sabateria i un de jardineria i que són 12 els alumnes que té, tots ells de Llucmajor.

A.- El fet que el centre s'ubiqui a Llucmajor, ¿ a què respon?

R. Quan ens donaren la subvenció per muntar el Centre mantinguérem contactes amb la Coordinadora de Minusvàlids i l'INERSO; de la informació rebuda poguérem constatar que la zona de Mallorca més desassistida quant a minusvàlids era precisament Llucmajor, i per aquest motiu l'ubicàrem allí.

A.- Per acabar ens agradaria que ens explicassis el motiu de l'INTRESS a Balears.

R. He de dir que no respon a una política de creixement de l'Institut; si es tractàs d'una estratègia d'expansió, el primer lloc elegit no hagués estat Balears, ja que hi ha altres indrets de l'Estat que haguessin tengut prioritat, per volum de població, característiques específiques, etc. Realment respon a circumstàncies casuals: jo cercava un nou espai de feina, coneixia i mantenia contactes amb persones de l'INTRESS de Barcelona i en un moment donat va sorgir la idea i es va posar en pràctica.

LA INTERVENCIÓ EN SITUACIONS SOCIALS COMPLEXES

A Manuel Vilar i Jaume Mateu

monogràfic document núm. 3

No és el nostre interès plantejar ara i aquí el desenvolupament paradigmàtic de l'article. No obstant, sí voldriem apuntar sintèticament diverses consideracions al voltant de la intervenció en situacions socials complexes i de les repercussions que es produeixen sobre certs components que hi prenen part, en concret, els marcs conceptuals i les institucions. Resulta obvi que la profunditat i derivacions del tema no poden abastar-se en un espai com el que disposam, la qual cosa fa que hàgim d'assumir els riscos que se'n deriven.

A. L'ABORDATGE CONCEPTUAL

1. Les situacions socials complexes

És ben possible que sigui més senzill constatar l'existència de les situacions socials complexes (SSC) que definir-les. Efectivament, quan parlem de temes com, per exemple, la marginació social, la producció, tràfic i consum de drogues, els maltractaments a menors, la pobresa, la desestructuració familiar, la discriminació ètnica o, també, la participació ciutadana, la solidaritat dels col·lectius, la promoció de la qualitat de l'ensenyament i de l'èxit escolar o la mateixa salut comunitària, ens és més fàcil detectar l'acord tàcit que estam parlant de temes amb característiques genèriques, les quals permeten aglutinar-los sota un mateix epítet, que diferenciar precisament aquestes característiques.

Sense voler aplicar el criteri d'exhaustivitat, pensam que les SSC:

a. Són expressió o precipitació simptomàtica emergent d'una dialèctica profunda d'antagonismes, de contraris, que sofreix, en un moment concret, un procés d'agudització.

b. Que aquest procés d'agudització permet de veure episòdicament la correlació de forces específica entre les parts que són presents a les SSC i, com a conseqüència, distingir els elements i relacions hegemòniques o dominants de les subordinades o recessives.

c. Que són situacions que, tot i ser

presentes al teixit de la comunitat, poden restar inactivades socialment durant períodes de temps d'amplitud variable i, per tant, mantenint-se de manera larvada, latent.

d. Que són situacions que, en alguns casos, se'ns descobreixen gràcies a la reinterpretació que en feim dels elements i de les relacions bàsiques que hi interactuen, és a dir, que la SSC experimenta per l'observador un canvi d'inflexió important en els continguts de la significació que li aporta: la veu i l'assimila amb distints esquemes conceptuals.

A més a més, però, creim possible especificar dues característiques especialment dominants a la caracterització de les SSC. La primera és que es tracta de situacions que determinen pautes de comportament i relació que influeixen i mediatitzen les accions tant del col·lectiu com dels seus membres. La segona és que es tracta de situacions socials multifactorials, la complexitat de les quals ve donada no sols per l'important nombre de variables que aglutinen, sinó també pels considerables intercanvis que s'hi precipiten, amb tot el que això comporta d'influències recíproques i de constants regulacions.

Des d'aquesta perspectiva se'ns fa evident que les SSC, com a parts de la realitat, no poden ésser considerades a part, ni com el resultat de la suma dels components (p. ex. socials, jurídics, econòmics, sanitaris, educatius, etc.), ni com el conglomerat de productes de cada component (p. ex. prestacions, lleis, capitals, medicines, aprenentatges, etc.); ni tampoc poden ésser analitzades en la seva projecció diària com a mogudes per una dinàmica d'acció-reacció estrictament funcionalista i/o causal [$y=f(x)$] (demanda vs recurs, delite vs pena, oferta vs demanda, salut vs malaltia, coneixement vs analfabetisme), sinó que les SSC són expressió de totalitats, el coneixement genèric de les quals no s'adquireix d'una vegada per sempre, sinó que és un procés d'aproximació continu que implica necessàriament, una adaptació i organització per auto-regulació (relativament) constant, per

1 Seria interessant fer una lectura en registre d'intervenció social o comunitària del següent paràgraf de Piaget (op. cit. pàg 13: "En efecto, si todo conocimiento es siempre un devenir que consiste en pasar de un conocimiento menor a un estado más completo y eficaz, resulta claro que de lo que se trata es de conocer dicho devenir y de analizarlo con la mayor exactitud posible. De todas formas, este devenir no tiene lugar al azar, sino que constituye un desarrollo y, como en ningún campo cognoscitivo existe comienzo absoluto de un desarrollo, éste debe ser examinado desde los llamados estadios de formación".

apropar-nos més a la seva comprensió i, en conseqüència, a la seva caracterització. Dins aquest marc epistemològic hem de parlar, doncs, de teories de coneixement-procés (Piaget 1975)¹.

2. El procés d'adaptació-regulació

Les SSC són constantment presents als mitjans de comunicació social. Aquest fet ja ens dona una primera indicació del nivell de projecció de realitat que tenen: les SSC no són productes aïllables de les institucions, dels tècnics ni de la població "no afectada"; no són exponent només dels problemes o cabòries d'un grup "d'afectats", ans al contrari, les SSC ens afecten a tots d'una manera o una altra i, naturalment, amb intensitat diversa. Però ens impliquen a tots. Deim això perquè essent tal circumstància, com creim, del tot verificable, podem deduir-ne dues conseqüències centrals per a la intervenció social:

a. Cada sistema, sigui individual, comunitari o societari (Rueda, 1990) formularà, com a mecanisme d'adaptació al seu medi, una conducta de resposta, latent o manifesta, enfront de les SSC.

b. Cada individu, comunitat o institució llegirà significativament la SSC derivant-ne la valoració de què es tracta d'una realitat a mantenir o bé a canviar.

El problema metodològic que sorgeix d'aquí no és altre que el de determinar o formular els models d'intervenció que siguin eficaços per treballar amb aquestes hipòtesis. Nosaltres entenem que es tracta de recerocar aquells models d'intervenció sobre la (les) realitat (s) que es postulin en termes de procés, ja que ni l'adaptabilitat, ni el manteniment, ni el canvi són fenòmens estàtics².

Aquests models, que podem anomenar d'adaptació-regulació (von Bertalanffy 1976; Piaget, 1975), expliciten dos components complementaris

² Pot semblar una paradoxa parlar que una estratègia de manteniment és un fenomen mòbil. No obstant, se'ns fa evident quan observem que tota estabilitat és produïda per l'anul·lació o inactivació de les forces que actuen sobre el sistema. Com a nota al marge, cal constatar la gran quantitat de variacions i alteracions controlades que sovint fan els individus, els grups i les institucions sense aconseguir produir dins el sistema la variació que es pretenia.

³ No existeixen, fins allà a on podem constatar, ritmes absoluts.

modar-se el millor possible a les característiques de l'objecte. Aquests aspectes són dinàmics, mòbils, la base energètica dels quals es localitza en la finalitat o teleonomia del propi sistema, és a dir, en la disposició-necessitat de definir i assolir els objectius de comportament que el mantengui com a sistema.

Ara bé, això no és factible sense el complement organitzatiu: cal que el sistema expliciti o, si més no, determini des dels elements que el constitueixen a les relacions que estableix entre ells. Això implica determinar quines estructures són hegemòniques i quines es subsumeixen i, en fi, quin ordre de prioritats tenen les decisions i quins criteris d'operativització de les mateixes s'estableix. Es tracta, doncs, d'un component que, tot i estar sotmés a canvi, manifesta una velocitat de variació més baixa que la del component adaptatiu del procés, essent d'aquest la vessant interior.

No cal insistir en què els productes resultants del procés d'adaptació-regulació de cada sistema són tan peculiars i diferenciats com peculiars poden ésser els sistemes entre ells mateixos (distints elements, relacions i objectius funcionals) i diferenciades poden ésser les maneres d'ajustament al medi. En definitiva, no estam parlant sinó del procés-d'adaptació-regulació en termes de relativisme³.

Quina pot ésser la utilitat d'aquest model en la intervenció social?

En aquests moments ens interessaria situar les següents:

a. Permet actuar com a mecanisme regulador de les activitats del sistema el qual, mitjançant els oportuns intercanvis i regulacions que efectua amb la realitat, permet millorar-se a sí mateix (vessant orgànica-estructural) i ensems, l'eficàcia, eficiència i efectivitat de les propostes funcionals que genera (programes d'actuació).

b. Permet resituar tant l'individu com la comunitat o les institucions com a sistemes actius contraposats als sistemes referencials passius de beneficència, assistencials o directius en la intervenció tècnic-usuari (p. ex. en el model medicalitzador).

c. Permet copsar als individus, comunitats i institucions en registre de sistema obert i, per tant, com a un sistema "que intercanvia matèria amb el medi circumdant, que exhibeix importació i exportació, constitució i degradació dels seus components materials" (von Bertalanffy, op. cit.).

d. Permet constatar, analitzar i preveure no sols els estats sinó els processos de comportament als tres nivells que venim considerant i, en conseqüència, donen compte tant de les lògiques dels estats com de les lògiques del canvi.

e. Permet l'autorregulació i, per tant, afavoreixen totes les iniciatives que condueixen a l'autonomia personal, a l'autogestió comunitària i a l'eficàcia institucional (Rueda op. cit.).

f. Permet variar i ampliar les estratègies clàssiques d'intervenció basades en l'exclusivisme territorial (poder central vs poder descentralitzat), l'exclusivisme competencial (institucions amb intervencions paral·leles vs institucions amb intervencions coordinades) i l'exclusivisme professional (rols tècnics intransferibles vs rols tècnics compartits) per avançar proposant estratègies d'intervenció més adaptades als processos de canvi i a la interdisciplinarietat (Piaget, 1970; 1975). En aquest sentit, la compactació de serveis és, al nostre país a hores d'ara, un dels productes incipients més cotitzats (Torrella, 1989; Rueda, 1989).

g. Permet, en la ideologia, aminorar la força d'un pensament dominant recolzat en el determinisme reaccionari o fatalista (els problemes passen perquè han de passar) i en l'activisme inocu (feim, però no som motors de canvi) a una opció conceptual probabilista (dialèctica entre la realitat, els canvis possibles i els canvis probables) i racionalista-constructivista (la realitat pot no ésser racional i el que és racional pot arribar a ésser real). En registre personal, això ens porta al pessimisme actiu, la lògica del qual no és altra sinó la de recórrer al pessimisme com a expressió de les dificultats per abastar i controlar la complexitat de la realitat i actiu com a expressió del treball per introduir dins la realitat criteris d'organització, de sentit, d'entropia positiva, de control sobre el desconeixement i la incertesa.

En fi, i si se'ns permet la circumlocució, diríem que tot això no és sinó expressió de l'essència de la trajectòria històrica humana: el trànsit perpetu entre el criteri i la desfeta que es projecta a la base de multitud d'expressions culturals, com el mite de Prometeu, de Sísif, d'Eros i Thanatos, o per què no, de l'esoterisme i de la ciència.

B. L'ABORDATGE INSTITUCIONAL

La realitat institucional és molt diversa. Nosaltres ens limitarem a les institucions públiques d'àmbit local (municipi, província, consells) o sigui, a les entitats bàsiques de l'organització territorial de l'Estat que procuren la participació ciutadana en els afers públics i que institucionalitzen i gestionen autònomament els interessos propis de la col·lectivitat (art. 1 de la Llei de Règim Local).

L'elecció no és aleatòria sinó que està feta recerçant aquelles institucions que es situen en primera línia pel que fa al contacte amb els seus administrats.

Per una altra part, si aquestes institucions poden conceptualitzar-se des d'un model d'adaptació-regulació, parlarem d'elles com a sistemes políticoinstitucionals (SPI). D'aquesta manera podrem revisar els elements i les relacions entre els seus elements constitutius, així com el sentit o teleonomia que regirà el seu procés de funcionament. Fet això, exposarem sintèticament les implicacions bàsiques de tal sistema en cas d'intervenir socialment en SSC. Acabarem amb una reflexió sobre les estratègies d'intervenció basades en l'articulació i la compactació de serveis.

1. Els estaments institucionals

Una de les primeres coses que coneixem dels SPI és que dins ells cohabitaven dos estaments centrals amb ritmes variats i que, encara que bategant al mateix temps, no sempre ho fan sincrònicament.

En primer lloc hem de recollir l'estament polític que no és sinó l'expressió representativa de la correlació de forces ideològico-econòmiques d'una comunitat en un espai i un temps determinats.

El ritme que marca aquest estament té un grau d'imprevisibilitat important donat que la font de les seves iniciatives no es regula sols dins la institució (pot decidir què fer en reunions al partit, amb consignes de partit, etc) ni provenen exclusivament de l'aplicació del programa electoral (que en tot cas servirà de programa de mínims i sempre dependrà, en darrera instància, del suport popular al dia a dia de la gestió). Per una altra part, és un ritme la pulsació del qual és relativament aleatòria, ja que els terminis de les seves actuacions vénen marcats per períodes de temps arbitraris com són els períodes electorals que, si bé són productes d'un acord de tota la societat, generen abans i després de les eleccions una rissaga que esquitxa indefectiblement els ritmes dels SPI.

En segon lloc trobam l'estament tècnic-administratiu, el ritme del qual genera també un flux d'informacions que s'introdueixen als SPI però des de la lògica dels fonaments i interpretacions científicotècniques. Contràriament al que passa a l'estament polític, aquest flux es caracteritza per una dependència menor de criteris o directius externs a la seva pròpia realitat de treball. Encara que aquest estament cerqui en altres SPI la solució als seus problemes tècnics, el mateix rigor i independència tècnica li ensenya a desconfiar de les extrapolacions i recerçant, en tot cas, solucions adaptades al seu entorn professional (sense rebutjar, com és natural, el benigne exercici de la contractació de criteris i d'experiències externes).

Aquestes característiques dels dos estaments que hem exposat fan que el seu

cohabitatge generi sempre un factor de desajust entre les necessitats/propostes tècnico-administratives i les pròpies dels polítics (Torrella, 1989) i això, senzillament, perquè els seus referencials són distints (el que és interessant i possible per l'estament tècnic no és sempre aconsellable o rendible per l'estament polític). Aleshores no convé equivocar-se i gastar excessiu temps intentant que l'estament polític pensi en registre tècnic ni distreure al tècnic amb contingències polítiques. La situació més adaptada en aquests moments és, pensam, la que procura que realment cada estament sigui competent per resoldre els problemes que es creen dins el seu context de treball i que convisquin necessàriament en la complementació i no de manera quasi parasitària, de tal forma que les accions a desenvolupar pels SPI no es facin des de la suma algebraica d'iniciatives, sinó des de la interobjectivitat o intercanvi productiu de punts de vista i actuacions sobre les SSC i el seu tractament.

2. La direcció dels sistemes políticoinstitucionals

Si formulam la hipòtesi que els estaments descrits determinen les marques de context políticotècniques que orienten la direcció de la institució (reglaments, ordenances i programes propis), no ens mancaran recursos argumentals per verificar-ho. No obstant, detectarem també que tant el polític i el seu partit com el tècnic i la seva "comunitat científica" (Kuhn) es troben dins una institució que no és sinó part d'un teixit més extens. En conseqüència, rebran informacions, orientacions o normes no generades per ells mateixos les quals, segons el seu pes específic, determinaran el funcionament institucional. Pel que fa als sistemes políticoinstitucionals locals, el que deim es concreta en les lleis a les quals s'hi ajusten. Efectivament, les entitats locals es regeixen en primer terme per la pròpia L. R. L. i després, i segons el nivell a regular, per la legislació de l'Estat i per les lleis de les comunitats autònomes (art. 5 de la L. R. L.). Tot aquest entramat jurídic-administratiu cal valorar-lo detingudament ja que, no només pot determinar les iniciatives programàtiques de la institució, sinó que també pot condicionar, i molt, la velocitat dels processos, normalment alentint-los, degut a tota la "quincalla" burocràtico-administrativa.

Però per no caure en posicionaments tecnòcrates, no hem d'oblidar que tot el que deim sols pren sentit si aconseguim satisfer les necessitats de la comunitat corresponent, procurant desenvolupar al màxim la qualitat de vida i benestar dels ciutadans. Aleshores el complement a les informacions externes jurídic-administratives que

s'introdueixen en un SPI no és altre que les informacions externes originades pel poder civil en el sentit més lax: parlem de les expressions de consciència civico-social dels administrats, els quals han de fer sentir la seva veu per comunicar llurs demandes i fer valer els seus drets com a ciutadans i com a contribuents (co-proprietaris del SPI).

3. Les implicacions bàsiques dels models d'adaptació-regulació a l'abordatge institucional de les SSC

Per concretar-les escollim una part dels sistemes políticoinstitucionals locals com són els serveis o àrees d'acció benestar social. L'única intenció es simplificar-ne l'anàlisi.

L'opció de partida creim que passa perquè el SPI accepti que treballa en situacions socials complexes. Si això es produeix, la següent passa és debatre quin model d'intervenció es considera més adient. Si s'escull un model d'adaptació-regulació pensam que el component funcional del (sot) sistema es concreta quan es defineix:

a. El Marc Operatiu de Treball Social (MOTS) que conté les poblacions, les situacions, les accions, les demandes, les relacions i les estructures que operen en un moment o època específica i en un espai o territori afitat. Es tracta del component prospectiu.

b. El diagnòstic macro-social que valora el més acuradament possible la significació o el sentit de la situació que s'observa al marc operatiu tant pel que fa als membres que el componen (sectors de població), a les seves activitats (sectors d'activitat) i a les seves interrelacions (nivell d'integració). Es tracta del component avaluatiu sincrònic.

c. El pronòstic macro-social que avança el més definitament possible quina serà la situació més previsible del marc operatiu a curt, mitjà o llarg termini. Es tracta del component avaluatiu diacrònic.

d. El pla general d'actuació que, entre altres coses, localitza i contrasta les necessitats detectades, les demandes que es formulen i els recursos existents; que interrelaciona la superestructura jurídica, administrativa i política (ideologia) amb la infraestructura econòmico-financera; que estableix criteris de prioritització; que ordena enunciar i formula cadenes de decisions a prendre; que prepara l'adaptació orgànico-departamental; que dissenya els grans trets dels models i estratègies d'intervenció, etc. Es tracta del component analític i protopràgmat.

e. Els programes i projectes corresponents i subsidiaris al pla general que concreten i operativitzaran les seves línies

mestres o centrals. Es tracta del component pragmàtic.

Duu a terme aquest component funcional implica formular indefectiblement el component complementari: l'estructural o organitzatiu. Possiblement caldrà preparar i executar un programa de reciclatge, creació i consolidació d'estructures. En aquest sentit, i recollint de Torrella (1989) els plantejaments de Lawrence i Lorsch (1976), podem preveure dos vectors o línies força en el desenvolupament estructural dels SPI com són la diferenciació-integració dels elements de l'organització: "Cuando los sistemas se amplian tienden a dividirse en partes que especializan su función, bien diferenciadas entre sí, pero a su vez, el funcionamiento de éstas debe ser integrado para que todo el sistema siga siendo visible. Un desequilibrio entre estos dos polos ocasiona la fragmentación del sistema o de la duplicidad en las funciones de sus subsistemas, y en cualquier caso, resta eficacia a la organización en su globalidad. (...) aquella segmentación que la organización debe sufrir en su proceso de crecimiento influye en la conducta i actividad de los miembros de sus departamentos de formas muy diversas y no sólo en su conocimiento especializado de las cosas. Esto es lo que llamamos proceso de diferenciación. Por el contrario, consideramos como integración la calidad del estado de colaboración que existe entre departamentos en los que se quiere realizar la unidad de esfuerzo que el ambiente requiere" (Torrella, op. cit. pàg. 4).

En resum, hem vist com la creació d'iniciatives d'intervenció és un doble camí constant d'integrar accions funcionals amb accions estructurals, sempre en equilibri mòbil. Si potenciam excessivament les funcions sense crear estructures de suport, el sistema, utilitzant un simulacri econòmic de moda, es rescalfa. Si actuam al contrari, creant estructures sense omplir-les de contingut, el sistema s'esclerotitza en mil branques seques de funcions.

4. Algunes estratègies d'intervenció institucional a SSC

Quan s'ha de resoldre un problema a SSC cal respondre immediatament si el sistema polític-institucional de què disposam és autosuficient. Possiblement hi haurà àrees d'intervenció a on, per les raons comentades a l'apartat 2 (competencials, administratives, etc.), la institució en serà l'única responsable. Ara bé, en tessitura de SSC tal com les hem definides al principi, difícilment podem constatar afirmativament. Aleshores, si la institució es veu incapaç de treballar a SSC aïlladament caldrà que busqui aliances.

4 Per més valoracions vegeu Rueda (1989)

Proposariem classificar aques-

tes aliances en dos grups segons es tracti de coordinar departaments o àrees d'una mateixa institució, i aquí parlariem de coordinació intra-institucional (o, segons un terme no massa afortunat, de "compactació") i de coordinar distintes institucions, i aquí parlariem de coordinació inter-institucional (o articulacions).

Sense poder entrar ara en més matisacions sobre les raons d'aquesta diferenciació, si volem exposar una aproximació conceptual genèrica als termes i les seves implicacions, per acabar recollint els condicionants de la definició.

a. Una primera aproximació conceptual i les seves implicacions centrals.

Articular-compactar és una estratègia d'acció o intervenció que consisteix en posar en relació dos o més sistemes mitjançant mecanismes que permeten satisfer interessos mutus i, en el seu cas, objectius comuns, gràcies a determinats intercanvis de col·laboració més o menys estables.

Les implicacions centrals són, segons pensam, dues. La primera és que articular-compactar no és un fi en si mateix sinó un recurs estratègic dels SPI que precisa de coordenades espacials i temporals definides⁴. La segona és que les articulacions-compactacions s'han d'integrar com a element estructural d'un determinat model d'intervenció. Això implica que l'articulació-compactació és més eficaç si es tenen definits els elements i relacions del model (vegeu apartat 3).

b. Els condicionants de la definició

Tant la viabilitat de les articulacions-compactacions com la seva eficàcia estan condicionades, almanco, pels següents components:

1. El nivell d'incertesa del sistema (polític-institucional). Es relaciona amb l'orientació, responsabilització i estabilitat de les decisions i, per tant, amb la previsibilitat dels aconteixements.

2. El nivell d'identitat del sistema. Es relaciona amb el coneixement de les característiques, funcions i contradiccions del sistema.

3. El nivell de negociació del sistema. Es relaciona amb la capacitat per trobar acords que són producte de recerca situacions de síntesi enfront de les controvèrsies o dels distints posicionaments antitètics. Pot ésser un referent de l'adaptabilitat del sistema i, en el seu cas, de la seva dinàmica participativa.

4. El nivell de canvis del sistema. Es relaciona amb la quantitat i la qualitat de les modificacions que el sistema genera tant sobre el medi propi (interior) com sobre el medi extern.

5. El nivell de cohesió interdepartamental del sistema. Es relaciona amb la capacitat per prendre decisions de manera integrada i intercomunicada.

6. El nivell de "projectació" del sistema. Es relaciona amb els components epistemològics, socio-polítics i de prioritització que actuen sobre el sistema.

Con déiem al principi, el tema dóna molt més de si. A això ho sentim clarament ara mateix quan ens queden fora coses que voldriem plantejar (i. e. la integració de decisions o l'abordatge de les SSC des dels equips tècnics).

També meditam sobre el grau d'ajustament a la realitat de tot el que hem dit. Però això, des d'una òptica dialèctica i constructivista com la nostra, no ens preocupa massa perquè si el que deim es verifica, millor, però si no, citarem com fa Cousins (1975) a F. Greenslet: "donau-me un error ben profitós, ple de llavors, esclatant amb llurs correccions i us podeu quedar amb la vostra estèril veritat"

Bartomeu J. Barceló
Psicòleg del Centre Comarcal de Palma
SAS-CIM

Bibliografia

- Bertalanffy, L. von (1976). Teoría General de los Sistemas. FCE, México.
- Cousins, N. (1975). "El computador y el poeta", dins Aiken, H. et. al. Perspectivas de la revolución de los computadores. Z. Pylyshyn (comp), Alianza Universidad. Madrid.
- Lawrence, P. R. y Lorsch, L. W. (1976). Organización y ambiente. Labor. Barna.
- Ley Reguladora de las Bases del Régimen Local de 2 d'abril de 1985.
- Piaget, J. (1970). "Programa y métodos de la epistemología genética" dins Psicología, lógica y comunicación, Nueva Visión, Bs. As.
- Piaget, J. (1975). Psicología y epistemología, Ariel, Barna.
- Rueda, J. M. (1989). "Buscando un esquema conceptual referencial y operativo". III Jornades sobre "La actuación compactada en los Servicios de Bienestar Social". Madrid (revisat a Papeles del Psicólogo, 41/42, 25-33).
- Rueda, J.M.(1990). Document de treball nº 2 Seminari sobre Psicología de la interacción social. Intress. Palma
- Torrella, J. (1989). "Las condiciones organizativas que facilitan la actuación compactada". III Jornades sobre "La actuación compactada en los Servicios de Bienestar Social". Madrid.

experiència

DEFICIENTS PSÍQUICS A CLUBS D'ESPLAI: UNA EXPERIÈNCIA D'INSERCIÓ

El setembre de 1988 es posà en marxa el programa de Residència del Centre per a la Integració, Promoció i Educació Social (C.I. P.R.E.S.) de deficientes psíquics adults, basat en la conversió de l'antic internat en una llar permanent per aquestes persones. Entre els objectius prevists en el programa, destaca el de fomentar i estimular les activitats d'oci que exigeixen un nivell de comportament normalitzat. La consecució d'aquest objectiu planteja el següent:

1. Considerar de forma individual la capacitat de relació de cada resident amb la finalitat de valorar les seves possibilitats d'integració a activitats de temps lliure realitzades a àmbits externs i ubicats fora del context relacional de la seva vida quotidiana que és la institució.
2. Relacionar la integració en el procés d'activitats d'oci de la comunitat amb la identificació del resident amb el seu medi anterior. Per això es va tenir en compte la pertinença de cada al.lot al seu barri referencial, possibilitant la continuació del contacte amb la família i una millor integració a la barriada.

El treball per fer se centrà en la integració d'alguns residents a clubs

d'esplai de barri.

Plantejament i elecció de residents

La selecció dels subjectes-residents que posarien en marxa el projecte experimental, es feu valorant la capacitat de relació de cada individu. Per això es comptà amb els tècnics de l'equip multidisciplinari del Centre.

De les deu persones ateses actualment a l'àrea de Residència, se'n seleccionaren quatre:

-Una de 14 anys i amb deficiència mental lleugera, però amb greus dificultats en la conducta adaptativa.

-Una altra de 25 anys amb deficiència auditiva associada a trastorns de comportament i amb tretze anys d'internament psiquiàtric.

-La tercera de 14 anys amb deficiència mental mitjana i de personalitat marcada pel rebuig social que rebé en el seu medi socio-familiar.

-La darrera d'elles de 17 anys amb una gran autonomia en la seva relació social, però que utilitza de manera inadequada.

Els Clubs d'Esplai

L'elecció del Club d'Esplai es va fer en funció de les capacitats dels

subjectes seleccionats i dels barris d'origen de cada un d'ells.

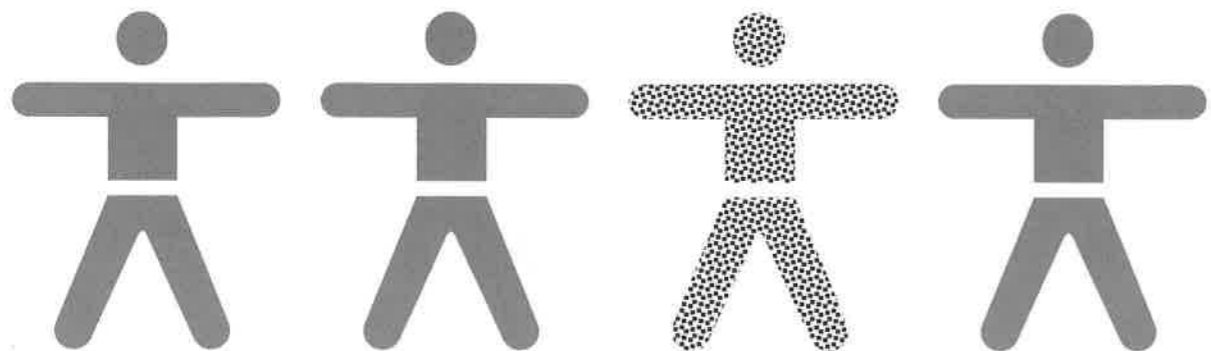
Per aquesta feina es recopilà informació sobre el múltiple ventall de possibilitats i es contactà amb les entitats comunitàries:

Ajuntament, Coordinadora de Minusvàlids, parròquies,...

En aquest punt sorgiren diverses dificultats derivades, sobretot, de l'atipicitat de la demanda que es feia als Esplais, que en ocasions conduí a la no acceptació dels al.lots. En general, els monitors dels Esplais desconeixien la problemàtica de les persones amb deficiència mental, el que exigia una labor de conscienciació, així com la concreció de les activitats en les que podria desenvolupar-se una relació satisfactòria.

Després d'un mes de repetits contactes amb els Esplais, s'inicià el mes de maig de 1989 la relació de cada al.lot amb l'Esplai corresponent. Els clubs amb els que finalment s'ha desenrotllat el programa són els següents:

- TERRA-NOSTRA (Son Cladera)
- CREU ROJA
- CORPUS CHRISTI (Son Gotleu)
- SANTA CATALINA THOMÀS

Desenvolupament del programa: Seguiment

El seguiment del curs es desenvolupa a través de reunions amb els monitors dels diferents Esplais. Aquestes seguien dues línies paral·leles:

Reunions amb familiars dels subjectes del programa per a conèixer la repercussió a l'ambient familiar de la inserció d'aquests a la vida del barri a través dels Clubs.

Reunions amb l'equip de l'Esplai.

Reunions específiques celebrades per a realitzar un seguiment longitudinal dels subjectes-residents. Aquestes permeten mantenir un feed-back informatiu als següents nivells:

a) Proporcionaven dades sobre les activitats realitzades, comportaments desenvolupats i grau d'integració assolit dins el Club.

b) En el seu transcurs s'orientava als monitors sobre actituds a desenvolupar front als al.lots i se'ls dotava de pautes d'acció davant ells.

Valoració dels resultats

A més de les activitats habituals, tres al.lots participaren a les colònies

d'estiu organitzades pels diversos Clubs.

En general, es pot enregistrar un progressiu desenvolupament cap a la consecució de l'objectiu plantejat inicialment.

Els quatre al.lots seleccionats han participat en activitats d'oci normalitzades, permetent-los, per una banda, desenrotllar i ampliar conductes socialment adaptades i, per altra, disminuir les freqüències de les no adaptades. Així mateix, se'ls oferien la possibilitat, momentània però intensa, de sortir del seu medi quotidià que és la institució i situar-se en un context social normalitzat.

La inserció dels al.lots a petites estructures comunitàries, els apropa a valors vivencials propers en un medi conegut per ells (barri de residència de la família), factor que reforça la seva motivació i assegura els aspectes normalitzadors de la inserció.

Un altre efecte positiu del programa que volem destacar és el canvi d'actitud de les persones relacionades amb l'entorn de l'Esplai, tant del personal monitor com dels usuaris habituals. A les actituds inicials d'escepticisme i, en alguns casos, de rebuig, n'han seguit altres de col.laboració, interès i sorpresa per

la resposta cada cop més satisfactòria, dels nostres al.lots.

Ens hem referit deliberadament a inserció i no a integració perquè som conscients que el pas donat és parcial, no només en un context global d'integració social, sinó respecte al mitjà elegit, el Club d'Esplai. La normalització de determinades conductes relacionades amb l'ocupació del temps lliure ha estat l'objectiu, creim que complit, d'aquesta primera fase d'inserció, el procés del qual ha estat: Introducció al Club-acceptació-adquisició de confiança.

El programa continuarà aquest any, ampliat per un altre resident a un nou Esplai (Ca Nostra). Pensam que un cop consolidada aquesta fase d'inserció, s'ha d'entrar en una segona que, aquesta vegada sí, tinguem com a objectiu la integració dels al.lots a la vida del club mitjançant l'assumpció d'un rol normalitzat, com qualsevol altre usuari de l'Esplai. Creim que l'adquisició de nivells acceptables d'integració social depèn d'aquestes petites insercions de la vida comunitària en la que les formes d'oci constitueixen un important factor de normalització.

L'Equip d'educadors de la Residència LLar de C.I.P.R.E.S.

INAUGURACIÓ DEL TALLER OCUPACIONAL "AGUILA"

La Coordinadora de Minusvàlids de Balears amb l'ajuda i suport de l'Ajuntament de Palma, ha posat en marxa recentment un taller ocupacional per a minusvàlids psíquics, físics i sensorials. D'aquesta experiència pilot donarem més informació al proper número d'Alimara.

eines per treballar millor

LEGISLACIÓ

B.O.C.A.I.B.

CONSELLERIA DE SANITAT I SEGURETAT SOCIAL

DECRET 13/1990, de 25 de gener, convocant ajudes per a protegir sectors de disminuïts, ancians, marginats, infància, drogodependents i persones en estat de necessitat (BOCAIB nº 21 de 15.2.1990).

DECRET 14/1990, de 25 de gener, de convocatòria de beques individualitzades i periòdiques a disminuïts físics, psíquics i sensorials atesos a centres especialitzats. (BOCAIB nº 23 de 20.1.1990).

DECRET 15/1990, de 25 de gener, de convocatòria d'ajudes per mantenir les guarderies infantils. (BOCAIB nº 23 de 20.2.1990)

B.O.E.

MINISTERI DE SANITAT I CONSUM

RESOLUCIÓ de 29 de desembre de 1989, de la Secretaria General d'Assistència Sanitària, per la que s'estableix el procediment de tramitació dels expedients de reconeixement del dret a l'assistència sanitària a les persones sense recursos econòmics suficients a l'àmbit de gestió de l'Institut Nacional de la Salut. (BOE nº 16 de 18.1.1990).

REIAL DECRET 75/1990, de 19 de gener, pel qual es regulen els tractaments amb opiacis de persones dependents d'ells. (BOE nº 20 de 23.1.1990).

ORDRE DE l'1 de febrer de 1990 per la qual s'estableixen els models oficials de recepta mèdica per a la prescripció farmacèutica al Sistema Nacional de Salut. (BOE nº 35 de 9.2.1990).

MINISTERI DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL

ORDRE de 12 de gener de 1990 per la qual es dicten normes d'aplicació respecte a la revalorització de les pensions de Seguretat Social per a l'any 1990. (BOE nº 16 de 18.1.1990)

REIAL DECRET 170/1990, de 9 de febrer, pel qual es fixa el salari mínim interprofessional per a 1990. (BOE nº 36 de 10.2.1990).

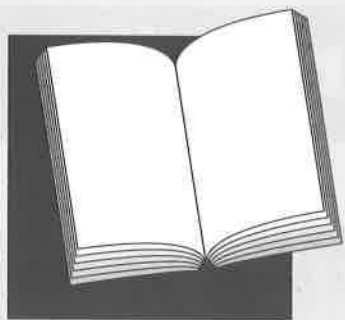
REIAL DECRET 234/1990, de 23 de febrer, pel qual s'estableixen les normes bàsiques de cotització a la Seguretat Social, desocupació, Fons de Garantia Salarial i formació professional a 1990. (BOE nº 48 de 24.2.1990)

MINISTERI D'OBRES PÚBLIQUES I URBANISME

ORDRE de 12 de febrer de 1990 per la qual es determina per a 1990 el mòdul i la seva ponderació per als habitatges de protecció oficial acollits al Reial Decret-Llei 31/1978, de 31 d'octubre, i per a les actuacions protegibles contemplades al Reial Decret 224/1989, de 3 de març (BOE nº 42 de 17.2.1990)

COMUNITAT AUTÒNOMA VALENCIANA

LLEI 8/1989, de 26 de desembre, de Participació Juvenil. (BOE nº 30 de 3.2.1990).

BIBLIOGRAFIA

ESTUDIO DEL MERCADO LABORAL DE MALLORCA 1989 FODESMA/INEM 1989

Aquest document constitueix un complet estudi del mercat laboral de Mallorca que analitza les contingències de l'oferta i la demanda detectades durant el període comprès entre l'1 de juliol de 1988 i el 30 de juny de 1989.

L'estudi s'elabora amb l'objectiu de tenir a l'abast una anàlisi fiable i objectiva que permeti d'orientar i adequar l'organització de cursos de formació ocupacional i reciclatge dels professionals a les necessitats reals del mercat.

Així, l'anàlisi s'orienta en una doble perspectiva: la de globalitat de l'Illa i la particular de les tres grans zones dotades de característiques pròpies pel que fa a la dinàmica socio-laboral: Palma i zones limítrofes, Inca i Manacor.

Les variables estudiades són prou diverses: oferta d'ocupació per sectors econòmics, l'oferta genèrica no coberta, ocupacions amb més oferta d'ocupació i perfil de les ocupacions més ofertades.

L'obra es clou amb una sèrie d'annexos amb dades molt significatives entre les que cal destacar el llistat d'atur per municipis enregistrat a les Balears.

GUIA DE AYUDAS DE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DE LAS ISLAS BALEARES

Palma de Mallorca: Govern Balear, Conselleria Adjunta a la Presidència 1989

Aquesta guia recull la diversitat d'ajudes que, per part dels diferents organismes de l'administració autonòmica, es posen a l'abast dels ciutadans, organitzacions privades i professionals; es sistematitzen també les vies d'accés de les corporacions locals a les subvencions que atorga el Govern Balear.

La finalitat primordial de l'obra, segons s'assenyala a la presentació, és donar a conèixer als particulars, institucions i entitats públiques i privades, l'activitat de foment que duu a terme el Govern Balear, alhora que pretén de clarificar els tràmits i les vies d'accés a les subvencions; en definitiva s'informa sobre les ajudes existents, com s'han de sol·licitar, requisits, etc.

L'estructura de l'obra permet una localització fàcil de qualsevol punt d'interès ja que, si bé el sumari relaciona els conceptes de les ajudes de les diferents conselleries, la publicació es clou amb un índex analític general que recull les matèries considerades de més interès per l'usuari.

Per acabar, esmentar que la publicació s'emmarca en el conjunt d'activitats que duu a terme el SIAC (*) en el seu interès d'oferir informació i procurar l'efectiva comunicació entre els ciutadans de les illes i l'administració autonòmica.

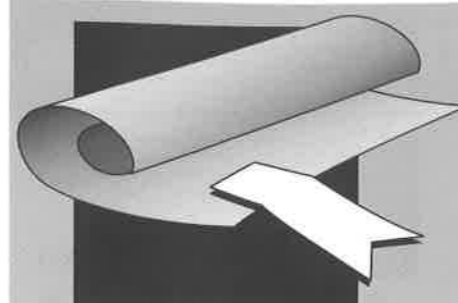
(*) per a més informació sobre el SIAC veure ALIMARA n.º 12. març/abril 89

Recentment l'Ajuntament de Palma ha editat el tercer volum de la col·lecció Instruments de Treball Social, és l'estudi

DADES PER A UN DIAGNÒSTIC SOCIAL DE LA CIUTAT que constitueix una completa prospecció dels diferents barris i zones de Palma.

Efectivament, partint de l'anàlisi d'una sèrie de variables exhaustivament estudiades -dades demogràfiques (índex de densitat, de dependència, d'envelliment, d'analfabetisme, de titulats superiors, d'instrucció, d'immigració, creixement de població); dades relatives a la qualitat d'equipaments i recursos (docents, sanitaris, socio-culturals, assistencials, esportius, espais lliures, transports, abasts); dades mínimes urbanístiques (edat de l'habitatge, ocupació, dimensió, característiques generals); dades relatives a l'evolució històrica i dades relatives a la demanda social-s'ha arribat a la diferenciació de sis grans zones socio-urbanístiques i s'han pogut delimitar els àmbits, col·lectius i barris (d'un total de 87) amb més problemàtica social. És per això -s'expressa a la presentació- que l'estudi constitueix un element bàsic (amb intenció de continuïtat) cara a la planificació de futures intervencions; és, en definitiva, un valuós instrument de treball.

D'altra banda, si lloable és l'estudi realitzat, igualment ho és la manera com s'han presentat els resultats: taules, gràfics, plànols, resums, que permeten una ràpida visió i comprensió del contingut.

PREMIS

3er Premi Dr. Rogeli Duocastella d'investigació dins del camp de les Ciències Socials.

Fundació Caixa de Pensions

Bases

1 El treball pot ser presentat per una persona o per un equip. Podrà ser escrit en llengua catalana o castellana, amb una extensió mínima de 150 fulls i màxima de 250 fulls de format DIN A4, mecanografiats a doble espai. El treball serà totalment anònim i anirà identificat amb un lema. Els participants faran el lliurament de tres exemplars: l'original i dues còpies.

2 Junt amb el treball cal aportar un sobre tancat i amb el lema anterior, que serà obert pel President del Jurat al mateix moment d'anunciar-se el veredict. Dins el sobre hi haurà d'anar una relació on consti el nom i cognoms de l'autor o dels autors, adreça, telèfon, edat, número del D.N.I., professió, titulació acadèmica i professional, títol del treball presentat, així com els treballs fets i les publicacions científiques realitzades.

3 La data màxima del lliurament dels treballs serà el 7 de setembre de 1990, a les tres de la tarda, a Fundació Caixa de Pensions, Via Laietana n.º 56, 2n. pis.

4 El jurat serà presidit per N'Àurea Duocastella i Rosell, i en seran membres vocals rellevants personalitats expertes en el camp de les Ciències Socials.

5 La decisió del Jurat tindrà lloc el dimarts 30 d'octubre. El veredict serà comunicat als participants en el termini d'una setmana.

6 El Jurat, junt amb l'Entitat convocant, podrà valorar la concessió d'un accésit de 250.000,- ptes. que s'adjudicaria al treball qualificat en segon lloc.

7 El Premi podrà ser declarat desert, si així ho considera el Jurat, el veredict del qual serà inapel·lable.

8 Els treballs no premiats podran ser recuperats pels respectius autors, si així ho especifiquen, exceptuant-ne una còpia que quedarà al fons documental de la Fundació Caixa de Pensions.

9 La concessió del premi implica la cessió dels drets d'autor per a una edició, fins a 1000 exemplars. Si en el termini de dos anys des de la concessió del premi no s'hagués publicat, l'autor podrà publicar-lo pel seu compte, fent constar, però, que li va a ser atorgat l'esmentat premi.

10 En el cas que es tracti d'un treball ja publicat, la Fundació Caixa de Pensions es reserva el dret de tornar-lo a publicar o no, dins un període de dos anys a partir de la concessió del premi.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

Via Laietana, 56

Tel. 404 60 27

08003 BARCELONA

Servei d'Informació, tel. 317 57 57

El Ministeri de Cultura, a través de l'Ordre de 7 de febrer de 1990, convoca els Premis Nacionals del Ministeri de Cultura per a 1990 (B.O.E. n.º 40 de 15.2.90):

Un Premi Nacional de les Lletres Espanyoles.

Un Premi Nacional d'Arts Plàstiques.

Dos Premis Nacionals de Música.

Un Premi Nacional de Dansa.

Dos Premis Nacionals de Teatre.

Un Premi Nacional de Circ.

Dos Premis Nacionals de Cinematografia.

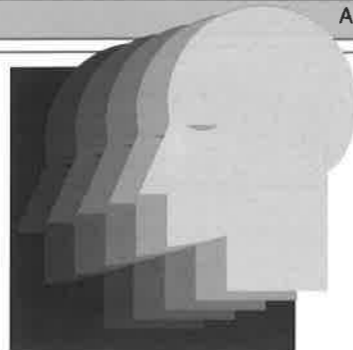
Tres Premis Nacionals de Literatura, en les modalitats de Poesia, Narrativa i Assaig.

Dos Premis Nacionals de Traducció.

Un Premi Nacional d'Història d'Espanya.

Dos Premis Nacionals de Literatura Infantil i Juvenil, en les modalitats de Creació i Traducció.

FORMACIÓ

II SIMPOSIUM DE PSICOLOGIA CLINICA APLICADA.

Jaén del 2 al 6 d'abril de 1990
Dpto. de personalitat, evaluació y tratamiento psicológico
Facultad de Humanidades. Campus Universitario de Jaén
23071 JAÉN. TI. (953) 270781

CURS SOBRE PSICOMOTRICITAT: CONCEPTES BÀSICS TEÒRICO-PRÀCTICS

Santander, 27 y 28 d'abril de 1990
Instituto de Ciencias de la Salud de Cantabria
C/ Santa Lucía 53, 1º D
39003 SANTANDER, TI. (942) 376764

8è CONGRÉS DE LA SOCIETAT ESPANYOLA DE QUALITAT ASSISTENCIAL

La Corunya, del 9 a l'11 de maig de 1990
Complejo Hospitalario Juan Canalejo
Apartado de correos nº 1
15080 LA CORUÑA, TI. (981) 225674

III ENCONTRE REGIONAL D' INVESTIGACIÓ EDUCATIVA "EDUCACIÓ D'ADULTS I ANIMACIÓ SOCIO-CULTURAL"

Santander del 10 al 12 de maig 1990
Universidad de Cantabria
Instituto de Ciencias de la Educación
Edificio interfacultativo
Avda. de los Castros s/n
39005 SANTANDER, TI. (942) 201271

CURS SOBRE TREBALL SOCIAL AMB GITANOS DES DE L'ATENCIÓ PRIMÀRIA

Palma de Mallorca, del 26 al 28 d'abril de 1990

INTRESS

Vicenç Mut 6, 2n
07001 PALMA DE MALLORCA,
TI. (971) 715029

CURS SOBRE METODOLOGIA DE TREBALL SOCIAL AMB FAMÍLIES (NIVELL II)

Palma de Mallorca, del 17 al 19 de maig de 1990
INTRESS
Vicenç Mut 6, 2n
07007 PALMA DE MALLORCA, TI. (971) 710529

CURS SOBRE VELLESA I TREBALL SOCIAL NIVELL II. PROGRAMES I SERVEIS

Palma de Mallorca, del 31 de maig al 2 de juny de 1990
INTRESS
Vicenç Mut 6, 2n
07007 PALMA DE MALLORCA, TI. (971) 715029

en feim ressó

DETRAS DEL MICROSCOPIO

OFTALMOLOGIA

La falta de higiene visual, causa de gran incidencia en el fracaso escolar

El Instituto Boston de Oftalmología de Barcelona incorporará próximamente técnicas de optometría para prevenir patologías oculares con alta incidencia entre los escolares españoles.

Article aparegut a Profesi3n M3dica del 30 de gener de 1990

Aproximadamente el 90 por ciento de los escolares espa3oles tiene un sistema visual inadecuado que no les permite obtener un rendimiento 3ptimo de sus ojos -aunque estructuralmente est3n sanos-, comportando un bajo nivel de comprensi3n y de concentraci3n en sus estudios que suele degenerar en fracaso escolar.

El uso incorrecto de los ojos y los factores ambientales son algunas de las causas que ocasionan que el desarrollo de la funci3n visual del ni3o no llegue a ser la id3nea, con lo que el ni3o observar3 menos, ver3 menos, recordar3 menos, aprender3 menos y por lo general llegar3 a ser menos eficiente. As3, muchos de los problemas de rendimiento

miento adecuado, por lo que es aconsejable acudir a especialistas que eval3en no solamente la agudeza visual sino tambi3n las destrezas visuales.

Si las destrezas visuales no se han desarrollado convenientemente, el ni3o tendr3 una pobre

escolar, intelectual o laboral pueden ser visuales y oculares.

La mayor3a de los padres de familia no son conscientes del hecho de que no es suficiente con que sus hijos tengan los ojos estructuralmente sanos, sino que deben estar seguros que su sistema visual funciona con el rendimiento

organizaci3n espacial con dificultades binoculares que dar3n lugar a molestias e ineficacia visuales y problemas en la lectura. Un ni3o de tercer grado de E.G.B. debe ser capaz de leer 115 palabras por minuto mientras que otro de s3ptimo grado debe leer 215. Si un ni3o de cuarto grado no es capaz de leer 160 palabras por minuto, puede considerarse como lector lento.

El Instituto Boston de Oftalmología de Barcelona, incorporará próximamente a sus servicios asistenciales, las técnicas de optometría con el objeto de prevenir las miopías, anisometropías, ambliopías y estrabismos que se dan en un elevado porcentaje entre los escolares espa3oles. Defectos que se producen debido a una falta de coordinaci3n corporal, posturas incorrectas, destrezas visuales incorrectas, movimientos oculares imprecisos e irregulares, factores ambientales como una insuficiente iluminaci3n, etc.

Els problemes de la dona sola

Article aparegut a S'Arenal de Mallorca nº 86 de l'1 de gener de 1990 i signat per Margalida Ferrer a la secció "Cada mes presentam....un cas".

Hem tornat començar el curs i sense adonar-nos ja ha passat un trimestre i ja som damunt les festes de Nadal, i resulta que els problemes no veim que hagin disminuït, sinó que sembla que han augmentat.

Des d'aquestes mateixes pàgines hem parlat de molts de casos i de molts problemes, un dels que més hem informat ha estat el problema de la DONA, sobretot de la dona sola amb infants al seu càrrec. Avui no ens queda més remei que tornar-hi.

Hi ha una impressió generalitzada que hi ha molts de recursos per a la dona, que la dona ja està en camí d'ésser o d'estar en la mateixa línia de l'home, que es lluita per a la promoció de la dona, sobretot a certs nivells, però això no és real, ni és veritat, perquè estam molt lluny de tenir els recursos materials, humans, culturals, etc. que hi ha a molts de països europeus per molt que formem part de la "C.E.E."

La dona que noltros coneixem, amb un ventall de nivells culturals bastant variables, ha de lluitar molt avui en dia per a poder sortir endavant. La dona avui ha de fer tota casta de feines mal remunerades i del tot injustes, la que té una feina més estable amb un sou mínim ha de cercar la manera de compaginar els horaris de les escoles o guarderies que no tenen gaire a veure amb les jornades laborals; la dona ha de superar amb uns sous irrisoris, sense l'ajuda de ningú, les despeses que comporta pagar un lloguer (que a Palma són prohibitius actualment, el preu d'aquests), els rebuts de llum, aigua i comunitat, i amb el que li queda, ha de menjar, s'ha de vestir i

ha de tenir en compte moltes d'altres coses que sorgeixen. A tot això hi hem d'afegir que l'home endemés de no aportar res, encara la persegueix en molts de casos i la maltracta moral i físicament, i per acabar-ho d'arreglar ha d'aguantar la insensibilitat de la nostra societat, que en molts de casos no acaba d'entendre-ho i, endemés, no arriba a la verdadera causa del problema i no posa les estructures i mitjans necessaris per a millorar-ho.

La dona és i té continus problemes. Està sola i indefensa davant els estaments estatals que tenen una justícia masclista, encara que hem de reconèixer que s'intenta millorar una mica, està sola quan el que era el seu home la cerca un dia darrera l'altre i no pot fer res, perquè tantes de vegades ha de deixar els seus fills sols per a poder anar a fer feina; angúnia i més angúnia perquè moltes de vegades la nostra societat les dóna la culpa, perquè s'han separat o perquè són fadrines i tenen infants, perquè... tantes de coses de què tots en som una mica responsables.

A la televisió hi ha uns spots molt macos, on la dona pot estudiar el que vulgui, pot ésser el que vulgui, pot arribar a on vulgui, però no diuen com

poden arribar a final de mes les dones que lluiten soles amb els seus fills al darrera, sense cap suport i moltes de vegades sense cap esperança.

Exemple: Una dona bastant normalitzada, s'ha hagut de separar perquè l'home la maltractava; té un nivell cultural mitjà, té feina amb un contracte per mesos, això li produeix inestabilitat; guanya unes 50.000 Pts./mes per la feina que fa; té dos fills que van a l'escola pública del barri, sols el dematí, però no hi ha menjador i els ha de deixar el dinar fet i han de restar sols tot l'horabaixa; tenen 6 i 8 anys. Ha de pagar les despeses de vivenda cada mes, alimentació, vestit, gastos que surten sense esperar-los, com llibres, trencada de la rentadora, etc., etc. Quina ajuda rep?

Recursos existents actualment:

- Institut de la Dona (informació dels drets que té).
- Centre d'acollida a la dona (Dones maltractades).
- Pis Tramuntana (mares fadrines).
- INEM (cursos per a la dona).
- Junta de Protecció de Menors (guarderies i menjadors)
- Serveis d'Atenció Primària (estudi i seguiment de casos -1ª detecció).

He sentit a dir o ho he llegit a qualque lloc, que per exemple a França una dona sola, separada o fadrina, rep de l'Estat una ajuda per infant i té uns serveis específics totalment gratuïts, perquè puguin sortir-ne. Aquí hauríem de parlar d'aquest salari social, perquè hi ha moltes de dones que tenen dret a rebre'l, no per una qüestió de beneficència sinó per una qüestió de JUSTICIA.

DEBERES Y DERECHOS DEL VOLUNTARIADO

En Acción Social, los profesionales son aquellas personas quienes, suponiéndoles una actitud de entrega y hallándose en posesión de la adecuada preparación, cobran por ejercer su labor a la que dedican, como mínimo, un horario laboral.

Los voluntarios, en cambio, son aquellas personas que sólo pueden dedicar a su vocación un limitado tiempo, por el que no cobran. Generalmente carecen de preparación técnica, la cual suelen suplir con una "muy buena intención". Yo me hallo incluida en el segundo grupo.

El voluntariado es cada vez más necesario y más valorado a causa de los enormes costos que supondría el atender, el mismo número de proyectos de Acción Social, sólo con personas debidamente contratadas: sueldos, seguros, etc. Sería lo ideal, pero es prácticamente imposible.

Por un lado, a los voluntarios se nos reconoce lo indispensables que somos, dados los ingresos de que generalmente se dispone en Acción Social; pero, por el otro, se desearía poder prescindir de nosotros, dada la opinión en que se nos tiene (y debo reconocer que bien ganada, por desgracia, en la mayoría de los casos): personas de "buena voluntad", que a veces estorban más que ayudan a causa de su precaria preparación y, sobre todo, por su tendencia a ir por la vida de "francotiradores".

En la CARTA DEL VOLUNTARIADO, editada por Cáritas y estudiada en los grupos de Acción Social durante el pasado curso, se adjuntaban los "DERECHOS Y OBLIGACIONES DEL VOLUNTARIADO". De ellos deseo hablarlos. Para mí fueron un descubrimiento deslumbrante; y teníamos derechos! (las obligaciones siempre

Pienso que los voluntarios hemos de hacer valer nuestros derechos, al mismo tiempo que cumplimos rigurosamente con nuestras obligaciones.

Hemos de esforzarnos en borrar el cliché que se tiene de nosotros: ¡No vamos a dar unas horas de nuestro tiempo y nuestro esfuerzo, sólo para poder dormir por la noche, con la conciencia tranquila, por haber cumplido con nuestro buen obrar del día!

Nosotros los voluntarios, nos unimos a los profesionales a fin de facilitarles a ellos la tarea. Queremos aportar nuestro grano de arena, a fin de que el grupo pueda realizar los objetivos que se ha impuesto.

Si alguno de nosotros fuéramos al trabajo con otras intenciones u otras motivaciones, entonces los profesionales tendrían toda la razón del mundo al pensar de nosotros que somos poco útiles y al tratarnos con condescendencia: "pobrecitos, déjalos que se realicen!"

Desde aquí, quiero alertar a mis compañeros, los voluntarios, sobre el peligro de ir a trabajar por los pobres "por sentido de culpabilidad, por sed de poder, por seguir la corriente, por influencia de los compañeros, por compensación por un complejo de inferioridad..." (Esto, según Tony de Mello, suele ser muy corriente).

Claro que todo esto lo podríamos aplicar a todos los que, de un modo u otro, trabajamos en la Acción Social. A todos nosotros, Tony de Mello nos avisó en su día: "Todo esto, donde se dé, ha de ser purificado, en cuanto sea posible, antes de ir a los pobres, si no queremos que el trabajo social cause más daño que bien al buscar secreta e incondicionalmente nuestros propios intereses, convirtiéndolos en instrumento para ello, a esos mismos pobres a quienes profesamos servir".

Article aparegut a ARRAN nº35 de setembre-octubre de 1989 i signat per Roser Puig.

las había intuído). En un número de hasta diez apartados, se nos dice a los voluntarios que tenemos el derecho de ser acogidos, informados, preparados y formados. También tenemos derecho a participar en la ejecución y evaluación de los proyectos, etc., etc.

En cuanto a los deberes, se nos dice que debemos ser: disciplinados, solidarios y responsables, entre otras cosas.

Difícilmente habrá algún voluntario que ponga objeción a unos u otros. Pero ¿cuántos voluntarios se sienten integrados en el grupo al que pretenden ayudar? ¿a cuántos voluntarios se les consulta a la hora de tomar decisiones en los proyectos de los que (se supone) forma parte? Aquí me temo que las respuestas ya no serían tan unánimes.

Contra la resignación

La estimulación precoz y la integración escolar amplían el horizonte de los niños con síndrome de Down

Article aparegut a "El País" dia 4 de març de 1990, signat per Milagros Pérez Oliva.

La audiencia se quedó atónita, a juzgar por los comentarios del día siguiente. Rosa Martí y Andy Trias, dos muchachos con síndrome de Down, hablaron ante las cámaras de su vida, sus ilusiones, sus proyectos de futuro y también de poesía y de política. Muchos de los espectadores del programa de Mercedes Milá, el pasado martes, desconocían por completo que alguien con síndrome de Down pudiera alcanzar aquel grado de raciocinio, de elaboración intelectual.

Claro que Rosa Martí y Andy Trias son la élite, el resultado brillante de un ingente esfuerzo por parte de sus familias y de un programa educativo orientado a desarrollar al máximo sus potencialidades. "Pero lo que han conseguido ellos está al alcance de cualquier otro niño. Lo que hay que hacer es intentarlo", asevera Montserrat Trueta, la tenaz madre de Andy que preside desde su constitución en 1984 la Fundación Catalana para el Síndrome de Down.

Andy y Rosa son el exponente de una primera generación de jóvenes que se han beneficiado de la estimulación precoz y la integración escolar. Por eso su imagen contrasta tanto con la de muchos otros que languidecen en una entidad benéfica, casi escondidos por su familias, o que vegetan con juegos mecánicos infinitamente repetidos en un rincón de la casa.

El primer equívoco que pulveriza Montserrat Trueta es el de que existan limitaciones para estos niños: "Crear que las tienen es ya limitarlos", dice. En el síndrome de Down no cabe la resignación. Hoy está muy claro que, si no tienen otras patologías, pueden aprender a leer y escribir, mantener una actividad laboral y vivir como adultos con una cierta autonomía general. Como Andy y Rosa o como cualquiera de sus compañeros del grupo Autonomía Joves, la última experiencia piloto emprendida por la fundación. "Nuestro objetivo es potenciar al máximo su autonomía en todos los aspectos de la vida", explica la pedagoga Ana Muñoz, responsable del grupo.

Y contrariamente a lo que pueda parecer, en el síndrome de Down no hay grados. Se trata de una alteración cromosómica que produce un retraso en el desarrollo mental y físico. Y se tiene o no se tiene. Pero esta alteración no determina que la minusvalía sea más o menos profunda. Lo que varía en cada caso es la herencia genética y la patología que a veces aparece asociada al síndrome como cardiopatías y deficiencias auditivas o visuales. Por eso cada niño es diferente y reacciona de forma distinta a los estímulos.

La experiencia televisiva fue un acontecimiento para Andy y Rosa. Pero ahora quieren compartir el prota-

gonismo y prefieren que esta vez salgan otros en las fotos. "Que si estaba nerviosa? Qué va! Miraba a la cara de Mercedes y me relajaba. Estaba en la gloria, de verdad", explicaba Rosa al día siguiente. Andy en cambio, había aparecido ante las cámaras serio, cuando él es todo lo contrario, un muchacho sumamente alegre y simpático. No eran las cámaras las que le habían turbado, sino el recuerdo de su padre, el fallecido diputado nacionalista Ramón Trias Fargas, promotor de la ley de Integración del Minusválido. Andy acababa de sentarse en el escaño que su padre ocupaba en el Congreso.

El sueño de tener novio

Parecen tímidos pero sólo hay que hablar de algo que les interese para comprobar que no lo son en absoluto. Por ejemplo, de su primera tarde en la discoteca. Los ojos de Rosa se iluminan y Carlos de Pablo se remueve agitado en su silla. Ella tiene 18 años y estudia puericultura: "Fue maravilloso, qué chicos tan guapos había, madre mía", dice, en medio de un jolgorio general.

Son siempre espontáneos porque viven sin inhibiciones. Ésa es su ventaja. Ellos quieren encontrar novia y ellas novio. Exactamente igual que la mayoría de los jóvenes. A Mónica Montes la

emoción le crece a raudales cuando habla de ello. Tiene ya 24 años. "Eso de tener novio es un tema muy difícil. Y yo, ¡tengo tantos sentimientos!", explica.

Montserrat Trueta confía en poder encontrar una vía que solucione al tiempo sus deseos de autonomía y de relación. "Se sienten demasiado controlados y querían independizarse. Tal vez la solución sería montar pequeños apartamentos en que pudieran convivir en grupo..." dice.

Carlos tiene 17 años y le gusta mucho el rock duro. Ha terminado ya EGB y, a veces, añora a sus compañeros de escuela. Ahora trabaja en una oficina. "Hago recados, arreglo la correspondencia, voy a buscar la prensa", dice. También Raúl ha entrado de lleno en la vida laboral. Ha conseguido que le contrate la cadena Pokin's tres días por semana y otros dos hace de camarero en la Granja Sinaí.

El lunes comenzará Mónica Flores su experiencia laboral en la clínica Quirón de Barcelona. Está encantada de ayudar a cuidar enfermos. Tiene 17

años y le molesta mucho que su padre quiera ir a buscarla. "Ya he hecho el trayecto sola, y no me va a pasar nada". No es fácil para los padres encontrar el equilibrio entre libertad y protección.

Mónica Montes trabaja en la propia fundación. "Tengo un contrato de prácticas de ayudante administrativa", dice orgullosa. Habla indistintamente catalán y castellano como los demás. Pero ella habla además francés. Vivió hasta los cinco años en París y conserva perfectamente el idioma. Es hija de dos profesores de universidad y, a diferencia de Carlos y Andy, que han estudiado en una escuela ordinaria, Mónica tiene muy

mal recuerdo de su etapa escolar, en un centro de educación especial. "Me sentía muy desgraciada cuando otros niños me decían subnormal o mongólica".

Y es que si algo no soportan son estos adjetivos. Ni las palabras compa-

sivas que a veces utilizan los periodistas. Ellos no son aquejados ni víctimas. Y mucho menos enfermos. Ellos se sienten felices de haber aprendido a leer y escribir, de poder trabajar. Y se saben mensajeros de una causa que tiene por destinatario a todos los niños que nazcan en el futuro como ellos. Es decir, uno de cada 650 nacimientos. "Y quiero tener hijos, pero no me gustaría que fueran como yo, porque yo sé que he causado mucho dolor a mis padres y no quería sufrir yo ese dolor", dice Andy.

"Es muy importante iniciar un tratamiento de estimulación precoz en la primera etapa, hasta los seis años", explica la psicóloga Montserrat Gabaldà. "Pero el no haberlo tenido no quiere decir que ya no se pueda conseguir". El caso de Oriol Prats es un excelente ejemplo. Hace dos años no era capaz de hablar. Ahora puede explicar perfectamente sus ideas.

Montserrat Trueta recuerda el caso de unos niños, en Estados Unidos, a quienes nadie había enseñado a hablar y cuando de mayores aprendieron a escribir, sorprendieron a todos escribiendo en el ordenador pensamientos que nadie les creía capaz de hacer. La fundación acaba de filmar un vídeo que se titula Las cosas están cambiando. Efectivamente, a la vista está.

BUTLLETA DE SOL.LICITUD

Si vols rebre "ALIMARA" a ca teva, emplena, per favor, aquesta butlleta

Nom i cognoms.....

.....

Adreça.....

Població.....

Codi PostalTelèfon

Professió o treball

Servei d'Acció Social
Carrer Almudaina 5
07001 Palma de Mallorca
Tel. (971) 72 15 05 ext. 286
Telefax: (971) 71 90 88
(Atn. Acció Social)

JOVE!

**LA DÈCADA DELS 90 I EUROPA SÓN EL DESAFIAMENT.
NOMÉS ELS PROFESSIONALS HI TENDRÀN LLOC**

Cursos de:

**CAMBRER - CAMBRERA
CUINER - CUINERA
PASTISSER - PASTISSERA
AUXILIAR DE BOMBER VOLUNTARI
GUIA DE LA NATURALESIA
AGENT DE DESENVOLUPAMENT LOCAL**

Amb possibilitats de contractació posterior:

**PICAPEDRER
TREBALLADOR FORESTAL
PRÀCTIC EN TOPOGRAFIA**

i altres en previsió.

**ACONSEGUEIX LA
TEVA QUALIFICACIÓ
PROFESSIONAL
NO HO DEIXIS PER
DEMÀ !!!**

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**

FODESMA

LLAR DE LA JOVENTUT
C/ General Riera, 111
Tel.: 75 06 22 - 75 52 83

en col.laboració amb

INEM